



**Nader onderzoek Huismus  
en Vleermuizen**  
Golfclub Lochem

**Antea Group**

Understanding today.  
Improving tomorrow.

projectnummer 0503081.100  
definitief  
17 oktober 2025

# Nader onderzoek Huismus en Vleermuizen

## Golfclub Lochem

projectnummer 0503081.100

definitief

17 oktober 2025

## Auteur(s)

[REDACTED]

## Opdrachtgever

Lochemse Golfclub

Sluitdijk 4

7241 RR Lochem

## Gecontroleerd

[REDACTED]

datum

17 oktober 2025

beschrijving

Definitief

vrijgave

[REDACTED]

# Inhoudsopgave

|                                           |           |
|-------------------------------------------|-----------|
| <b>Inhoudsopgave</b>                      | <b>3</b>  |
| <b>1. Inleiding</b>                       | <b>4</b>  |
| 1.1 Aanleiding                            | 4         |
| 1.2 Huidige situatie                      | 5         |
| 1.3 Planvoornemen                         | 5         |
| 1.4 Doel                                  | 5         |
| 1.5 Leeswijzer                            | 5         |
| <b>2. Methoden</b>                        | <b>6</b>  |
| 2.1 Huismus                               | 6         |
| 2.2 Vleermuizen                           | 6         |
| <b>3. Resultaten en effectbeoordeling</b> | <b>8</b>  |
| 3.1 Huismus                               | 8         |
| 3.2 Vleermuizen                           | 10        |
| 3.3 Overige soorten                       | 11        |
| <b>4. Conclusie en vervolgstappen</b>     | <b>12</b> |
| <b>5. Literatuurlijst</b>                 | <b>13</b> |
| <b>Bijlage 1 Wettelijk kader</b>          | <b>15</b> |

# 1. Inleiding

## 1.1 Aanleiding

De golfclub in Lochem is voornemens om het huidige clubgebouw te vervangen. Het plangebied ligt ten zuiden van de Zutphenseweg en ten westen van de Middendijk te Lochem (gemeente Lochem, Provincie Gelderland). Het planvoornemen is om het huidige clubgebouw te slopen en daarvoor een nieuw clubgebouw te realiseren (zie ook figuur 1.1 en 1.2).

Bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met beschermde plant- en diersoorten. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten. Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties.

In dit kader is een Natuurtoets uitgevoerd voor de voorgenomen ontwikkeling (Antea Group, 2025). Uit deze Natuurtoets is naar voren gekomen dat in het plangebied biotoop aanwezig is dat geschikt is als leefgebied voor beschermde soorten, te weten:

- Vogels met een jaarrond beschermd nest (huismus);
- Vleermuizen (gebouwbewonende soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger).

Deze soorten zijn beschermd in het kader van de Omgevingswet (Ow) en staan vermeld in soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 Bal, Ow) en streng beschermde soorten 11.46 Bal. Wanneer vaste verblijfplaatsen en/of essentiële leefgebieden van beschermde soorten aangetast worden, is dit in overtreding met de Ow. Om te bepalen of vaste rust- en verblijfplaatsen dan wel essentiële leefgebieden van bovenstaande soorten daadwerkelijk aanwezig zijn, is nader onderzoek uitgevoerd. In voorliggende rapportage zijn de uitvoering en resultaten van het nader onderzoek naar bovengenoemde soort(groep)en beschreven. Indien beschermde soorten zijn waargenomen, wordt in de effectbeoordeling ingegaan op mogelijke effecten op deze soorten als gevolg van het voornemen.



Figuur 1.1. Gedetailleerde ligging van de gebouwen die worden gesloopt (rood omkaderd). Bron: Streetsmart, 2024 en Antea Group, 2025.



Figuur 1.2. Enkele foto's van de te slopen gebouwen. Bron: Antea Group, 2025.

## 1.2 Huidige situatie

Het plangebied is gelegen op een golfterrein. De omgeving wordt gekenmerkt door bosgebied met enkele woningen en boerderijen. De te slopen gebouwen betreffen aaneengeschakelde boerderijen met 2 houten gebouwen, waarvan één een losstaand houten hockerloods betreft. Direct rondom deze gebouwen liggen verharde paden en een enkele beukenhaag. Ten noorden bevindt zich nog een grote werkloods die behouden blijft.

## 1.3 Planvoornemen

De volgende activiteiten vinden plaats tijdens de bouwfase die mogelijk effect hebben op (het leefgebied van) beschermde soorten:

- Het oude clubhuis met houten gebouwen worden gesloopt;
- Omliggend terrein wordt bouwrijp gemaakt;
- Er wordt (tijdelijke) verlichting geplaatst;
- Er is sprake van geluidsverstoring/optische verstoring gedurende de werkzaamheden.

Het definitieve ontwerp van het nieuwe clubgebouw (gebruiksfase) wordt natuurinclusief opgeleverd, rekening houdend met bestaande natuurwaarde en resultaten van voorliggend natuuronderzoek.

## 1.4 Doel

Het doel van voorliggende rapportage is het inzichtelijk maken van de resultaten van het nader onderzoek soorten en of er sprake is van handelingen als gevolg van het voornemen die in strijd zijn met de wet, wat de consequenties hiervan zijn en of er een noodzaak is tot het aanvragen van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit.

## 1.5 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgezet:

- Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van de gehanteerde methodiek, inclusief een overzicht van de veldbezoeken;
- In hoofdstuk 3 zijn de resultaten en de toetsing van de resultaten ten aanzien van de Ow beschreven;
- Hoofdstuk 4 bevat de conclusies en een advies over de te nemen vervolgstappen.

In bijlage 1 wordt het wettelijk kader beschreven.

## 2. Methoden

In dit hoofdstuk wordt de methodiek beschreven die gehanteerd is tijdens de inventarisaties om de aanwezigheid van beschermde soorten vast te stellen. Paragraaf 2.1 t/m 2.3 bevat een beschrijving van de methode per soort(groep). In voorliggend nader onderzoek is uitsluitend onderzoek verricht naar de in deze paragrafen benoemde soorten.

### 2.1 Huismus

Binnen het plangebied zijn de volgende potentiële functies voor huismus aanwezig:

- Nestlocaties in gebouwen;
- Foerageergebied en rustplaatsen in de omgeving.

In het plangebied (en de directe omgeving) is bebouwing aanwezig, waarbij de focus is op de te slopen bebouwing. Deze bebouwing is vanwege dakpannen of andere geschikte nestlocaties mogelijk van belang voor de huismus. Daarnaast bevinden zich potentiële essentiële onderdelen van de functionele leefomgeving voor huismus binnen het plangebied, waaronder meerdere dichte (beuken)hagen die kunnen dienen als schuil-, overnachtings- en winterverblijfplaats. Om deze reden is de functionele leefomgeving in de omgeving van het plangebied in kaart gebracht. Om de lokale staat van instandhouding van de soort vast te kunnen stellen is een omgevingsscan uitgevoerd. Hierbij is gekeken naar de lokale populatiegrootte in een straal van één km ten opzichte van het plangebied.

In het onderzoek is het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2023) aangehouden. Er zijn twee veldbezoeken uitgebracht in de periode 1 april tot en met 23 mei (zie tabel 2.1), waarvan één in de optimale periode (tot 15 mei). Deze werkwijze kan alleen gehanteerd worden als bij het eerste bezoek voldoende bewijs is aangetroffen dat een beschermde nestlocatie aanwezig is (zie paragraaf 3.1). De bezoeken zijn uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group en hebben minimaal twee uur geduurd. Deze vonden plaats onder geschikte weersomstandigheden (geen regen, geen kou, geen harde wind, geen hitte) en op het juiste moment van de dag (enkele uren na zonsopkomst of enkele uren voor zonsondergang).

Tijdens het nader onderzoek is gelet op mogelijk territorium- en nest-indicerend gedrag van de huismus. Onder voorgenoemd gedrag wordt verstaan: bezoek van een huismus aan een (waarschijnlijke) nestplaats, transport van nestmateriaal, transport van voedsel of ontlasting pakketjes, aanwezigheid van zingende mannetjes, paring of bedelende jongen.

Tabel 2.1. Overzicht data en weersomstandigheden tijdens het onderzoek naar huismus.

| Datum      | Tijdstip     | Weer                                      | Soortgroep | Activiteit                                                         |
|------------|--------------|-------------------------------------------|------------|--------------------------------------------------------------------|
| 09-05-2025 | 8.30 - 10.30 | 18 °C, helder, windkracht 1-2             | Huisumus   | Onderzoek naar nestlocaties en foerageergebied                     |
| 23-05-2025 | 8.30 - 11.30 | 12 °C, overwegend bewolkt, windkracht 2-3 | Huisumus   | Onderzoek naar nestlocaties en foerageergebied + een omgevingsscan |

### 2.2 Vleermuizen

In het plangebied kunnen de volgende soorten vleermuizen niet worden uitgesloten (gebouwbewonende soorten):

- Gewone dwergvleermuis;
- Ruige dwergvleermuis;
- Gewone grootoorvleermuis;
- Laatvlieger.

Binnen het plangebied zijn de volgende potentiële functies voor vleermuizen aanwezig:

- Verblijfplaatsen in gebouwen;
- Vliegroutes in de omgeving;
- Potentieel foerageergebied rondom de gebouwen.

Onderzoek naar vleermuisverblijfplaatsen is in te delen in het inventariseren van zomer- en kraamverblijfplaatsen, paarverblijfplaatsen en (massa) winterverblijfplaatsen. Per mogelijke functie is onderzoek verricht volgens het geldende Vleermuisprotocol 2025 (NGB, 2025). De inventarisaties zijn gericht op het al dan niet vaststellen van deze functies in het plangebied. Hieronder is de methodiek per functie uiteengezet.

De inventarisaties met betrekking tot vleermuizen zijn met behulp van een batdetector uitgevoerd. Er is gewerkt met de Pettersson D240x en de Petterson M500-394. De onderzoeken zijn uitgevoerd onder goede weersomstandigheden (droog, temperatuur hoger dan 12°C, windkracht lager dan 3 Bft). Om het plangebied goed te kunnen overzien zijn per bezoek vier vleermuisdeskundigen ingezet.

#### Zomer- en kraamverblijfplaatsen

In de periode 15 mei – 15 juli 2025 is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Het onderzoek was gericht op gebouwbewonende vleermuissoorten. De inventarisaties in deze periode bestonden uit drie bezoeken, waarvan er twee tot tweeënhalf uur na zonsopgang en één tweeënhalf uur voor zonsopkomst zijn uitgevoerd.

#### Paarverblijfplaatsen en (massa) winterverblijfplaatsen

In de periode 1 augustus – 15 september 2025 is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van paar- en (massa) winterverblijfplaatsen van vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger). Het onderzoek was gericht op gebouwbewonende vleermuissoorten. De inventarisaties in deze periode bestonden uit twee bezoeken die rond middernacht zijn uitgevoerd. Om massawinterverblijfplaatsen te onderzoeken is gelet op zwermgedrag.

**Tabel 2.2. Overzicht data en weersomstandigheden tijdens het onderzoek naar vleermuizen.**

| Datum      | Tijdstip      | Weer                              | Soortgroep  | Activiteit                                                                    |
|------------|---------------|-----------------------------------|-------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| 26-05-2025 | 21:00 – 23:30 | 16 °C, half bewolkt, windkracht 1 | Vleermuizen | Avondronde kraam- en zomerverblijfplaatsen. Vliegroutes en foerageergebied.   |
| 16-06-2025 | 03:00 – 05:15 | 12 °C, helder, windkracht 2       | Vleermuizen | Ochtendronde kraam- en zomerverblijfplaatsen. Vliegroutes en foerageergebied. |
| 26-06-2025 | 21:30 – 23:30 | 17 °C, bewolkt, windkracht 2      | Vleermuizen | Avondronde kraam- en zomerverblijfplaatsen. Vliegroutes en foerageergebied.   |
| 18-08-2025 | 00:00 – 02:00 | 15 °C, helder, windkracht 1       | Vleermuizen | Paarverblijf- en winterverblijfplaats. Vliegroutes en foerageergebied.        |
| 01-09-2025 | 23:00 – 02:00 | 17 °C, bewolkt, windkracht 2      | Vleermuizen | Paarverblijf- en winterverblijfplaats. Vliegroutes en foerageergebied.        |

### 3. Resultaten en effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de inventarisaties per soort beschreven, worden de resultaten uit het vorige hoofdstuk getoetst aan de Ow en wordt aangegeven of er een noodzaak is om een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan te vragen. Paragraaf 3.1 bevat de resultaten en effectbeoordeling van de onderzochte soorten. In paragraaf 3.2 worden waarnemingen van overige soorten uiteengezet.

De resultaten van de nadere onderzoeken worden per soort uiteengezet, waarbij per veldbezoek de resultaten worden toegelicht.

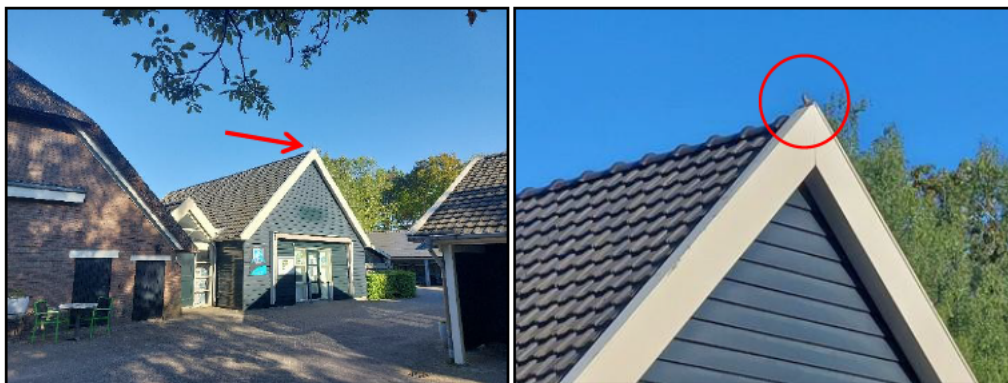
#### 3.1 Huismus

##### 9 mei 2025

Tussen 8.30 en 10.30 uur vond een veldbezoek plaats, bij droog en zonnig weer en een temperatuur van ca. 18 graden Celsius bij een oostelijke wind 1 Beaufort.

Eén huismus man was territoriaal geluid aan het maken op nok van houten gebouw met dakpannen (zie figuur 3.1). Is aan de zuidzijde en noordzijde al zingend op de nok waargenomen. Geen ander gedrag van dit exemplaar waargenomen. Ten tijde van het veldbezoek zijn geen vrouwtje huismus of andere huismussen waargenomen.

Er bevindt zich een dichte beukenhaag ten noorden van het houten gebouw. Die kan dienen als essentieel onderdeel, zoals rust- en schuilplaats, van de functionele leefomgeving van de huismus. Echter, zoals op de parkeerplaats, zijn soortgelijke hagen in de directe omgeving aanwezig. Het planvoornemen heeft dus geen effect op essentiële onderdelen, met uitzondering van één beschermde nestlocatie, van de leefomgeving van de huismus.



Figuur 3.1. Locatie van zingende huismus man (links) binnen plangebied, enkel op de nok van het gebouw waargenomen (rechts). Bron: Antea Group, 2025.

##### 23 mei 2025

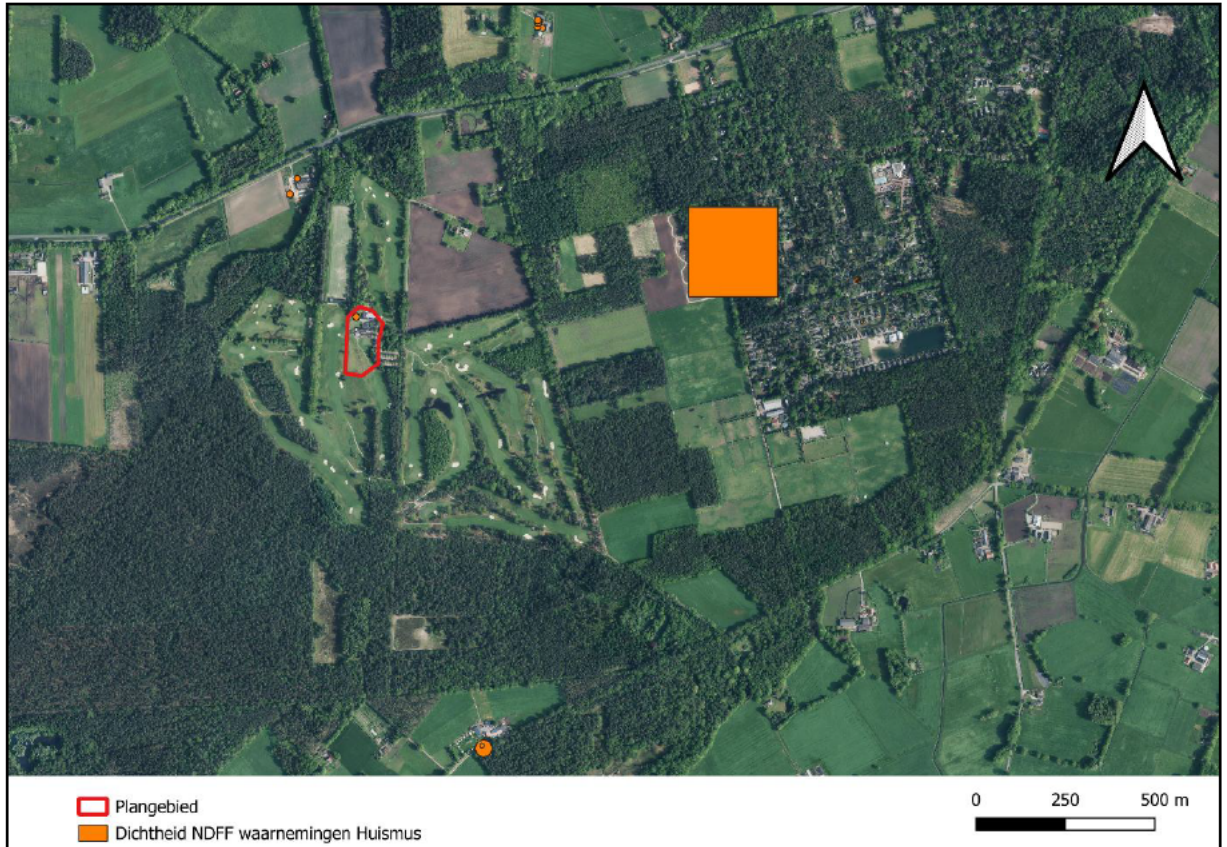
Tussen 8:30 en 11:30 uur vond het tweede veldbezoek plaats bij half bewolkt weer met een temperatuur van 12 graden Celsius en windkracht 1 tot 2 BFT.

In (de directe omgeving van) het plangebied geen andere waarnemingen aangetroffen dan het eerste veldbezoek. Huismus mannetje is al zingend op dezelfde plek aangetroffen.

Aangezien er dus aanwijzing is op één beschermde nestlocatie van huismus binnen het plangebied is een omgevingsscan uitgevoerd. Dit om te achterhalen hoe de lokale staat van instandhouding is van de huismus in de omgeving. In een straal van 500 meter van het plangebied zijn geen andere huismussen waargenomen. Wel zijn meerdere gebouwen aangetroffen die geschikt kunnen zijn om voor een huismus verblijfplaatsen te hebben. Daarnaast wordt de omgeving gekenmerkt, ook direct rondom het clubhuis, door bosgebied met veel

open zandige plekken afgewisseld met bosschages (bv. diverse beukenhagen op de parkeerplaats). Er is dus genoeg geschikt leefgebied in de omgeving aangetroffen voor de huismus.

Uit de bureaustudie, met het raadplegen van de NDFF-gegevens (2020-2025), komt naar voren dat meerdere territoria van huismussen zijn waargenomen (20 waarnemingen op 7 verschillende locaties) binnen een straal van 1km van het plangebied. De hoogste dichtheid huismussen is afkomstig van een camping, ongeveer 800 meter ten oosten van het plangebied (zie figuur 3.2).



Figuur 3.2. Bekende waarneming van huismussen in de omgeving van het plangebied. Bron: NDFF;2020-2025 en QGIS.

### Conclusie Huismus

Er is aanwijzing, door één zingend mannetje huismus, dat binnen het plangebied één beschermde nestlocatie aanwezig is. Dit betreft de nok van het dak van het houten geschakelde gebouw. De exacte locatie is niet bekend, omdat het betreffende mannetje op verschillende plekken op de nok al zingend is waargenomen. Ander nest-indicerend gedrag, zoals met nestmateriaal onder het dakbeschot kruipen, is niet waargenomen.

Het planvoornemen heeft geen effect op andere essentiële onderdelen, zoals een dichte beukenhaag, van de leefomgeving van de huismus. Er zijn genoeg alternatieven in de directe omgeving.

In de directe omgeving zijn relatief weinig bekende waarnemingen van huismussen (NDFF; 2020-2025). Dit kan komen doordat het plangebied in bosgebied is gelegen, waar de huismus meer wordt aangetroffen in bebouwd gebied (camping 800 meter ten oosten van het plangebied).

Nestlocaties van huismussen zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 Bal, Ow) en mogen in geen enkel geval – zowel tijdelijk als permanent – in functie aangetast worden. Als gevolg van de sloop van de gebouwen zal de aanwezige nestlocatie verloren gaan. Dit betreft een schadelijke handeling zoals opgenomen in artikel 11.37 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Om deze reden is voor de voorgenoemde activiteit een omgevingsvergunning flora- en fauna- activiteit noodzakelijk. Om de omgevingsvergunning te verkrijgen, dienen mitigerende en compenserende maatregelen getroffen te worden. Dit dient verder uitgewerkt te

worden in een activiteitenplan en betreft maatregelen zoals het werken buiten kwetsbaren periodes en het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen.

#### Conclusie & vervolgstappen huismus

- Er is sprake van één nestlocatie van huismus binnen het plangebied. Wel gaat het zeer waarschijnlijk alleen om één territoriaal mannetje. Vrouwtje huismus is niet waargenomen gedurende de terreinbezoeken.
- Er is sprake van fysieke aantasting van deze verblijfplaats door het planvoornemen;
- Er dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden voor het aantasten van een huismus verblijfplaats;
- Er worden mitigerende en compenserende maatregelen getroffen en uitgewerkt in een activiteitenplan, zoals werken buiten kwetsbare periode en aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen.

## 3.2 Vleermuizen

### 26 mei 2025

Tussen 21.00 uur en 23.30 uur bij half bewolkt weer en 16 graden heeft het eerste veldbezoek plaats gevonden. Er is een kraamkolonie van gewone dwergvleermuizen vastgesteld (zie figuur 3.3). Voordat de vleermuizen uitvlogen werd er al geluid gehoord nabij de uitvliegopening. Hierdoor was het mogelijk om alle uitvliegende dieren te tellen. De kraamkolonie omvat ongeveer 80 gewone dwergvleermuizen. De meeste vleermuizen vlogen richting het noordwesten ten opzichte van de uitvliegopening. Meerdere vleermuizen keerde terug naar de verblijfplaats gedurende het veldbezoek, gebruik maken van dezelfde vliegroute (zie zwarte pijl figuur 3.3). Verder is een enkele voorbijvliegende laatvlieger en rosse vleermuis gehoord.



Figuur 3.3. Locatie kraamkolonie (rode pijl) en vliegroute (zwarte pijl) van gewone dwergvleermuis, met detailfoto van uitvliegopening (rechts). Bron: Antea Group, 2025.

### 16 juni 2025

Tussen 03.00 en 05.15 uur is bij 12 graden en onbewolkt weer het ochtendbezoek uitgevoerd. De kraamkolonie is nog steeds aanwezig en zijn voor/tijdens zonopkomst in dezelfde opening weer naar binnen gevlogen. De meeste gewone dwergvleermuizen maakte ook gebruik van dezelfde vliegroute als dat bij het eerste veldbezoek is waargenomen. Er zijn geen andere bevindingen bijgekomen. Ook geen aanwezigheidssporen van o.a. keutels, vleugels van nachtvinders in en nabij één van de andere gebouwen aangetroffen. De andere gebouwen, boerderijen, zijn wel potentieel geschikt voor eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen omdat er diverse inkruipmogelijkheden aanwezig zijn. Deze zijn tijdens het ochtendbezoek nauwlettend in de gaten gehouden op eventueel aantikkende vleermuizen.

### 26 juni 2025

Tussen 21:45 en 23:45 is een avondbezoek uitgevoerd bij onbewolkt weer en ongeveer 16 graden. De kraamkolonie gewone dwergvleermuis is nog op dezelfde locatie aangetroffen. Ditmaal zijn meerdere keutels nabij de uitvliegopening waargenomen. Er zijn geen andere bevindingen bijgekomen.

### 18 augustus 2025

Tussen 00.00 en 02.05 uur is met ongeveer 15 graden Celsius en onbewolkt weer het vierde veldbezoek uitgevoerd. Dit bezoek stond in het teken van onderzoek naar paarverblijfplaatsen en (massa) winterverblijfplaatsen. De kraamkolonie is niet meer aanwezig in het plangebied. Gedurende de hele avond is er weinig vleermuis activiteit waargenomen. Een enkele keer een foeragerende gewone dwergvleermuis. Daarbij werd tweemaal een baltsgeluid waargenomen van een overvliegende gewone dwergvleermuis. Dit exemplaar gaf geen indicatie dat één van de gebouwen binnen het plangebied wordt gebruikt als paarverblijfplaats.

### 1 september 2025

Tussen 23.00 en 02.00 uur is met ongeveer 17 graden en half bewolkt weer het vijfde en laatste veldbezoek uitgevoerd. Er is een uur eerder begonnen om meer spreiding in trefkans van onderzoek naar paarverblijven uit te voeren. Er is ditmaal ook geen indicatie op eventuele paarverblijfplaatsen of winterverblijfplaatsen waargenomen. Net als het vierde bezoek was het relatief rustig qua vleermuis activiteit. De directe omgeving zijn ook geen tot weinig vleermuizen meer gehoord.

### **Conclusie Vleermuizen**

Er is één kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis aangetroffen in de losstaande houten lockerloods. De ruimte in de westelijke boeiboord van het dakbeschot wordt vermoedelijk het meest gebruikt als verblijfplaats. Tevens is hier ook de invlieg- en uitvliegopening aangetroffen. Het gaat om een kraamkolonie van ongeveer 80 gewone dwergvleermuizen. De dieren vliegen uit richting het noordwesten (vliegroute). Met het planvoornemen wordt het gebouw gesloopt en gaat deze beschermde verblijfplaats voor een kraamkolonie gewone dwergvleermuis verloren. De vliegroute wordt daarbij in de ruimtelijke ingreep niet aangetast, namelijk de bomen en werkloods waar de vliegroute overheen gaat blijft bestaan.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn beschermd in het kader van de streng beschermde soorten Ow (artikel 11.46 Bal) en mogen in geen enkel geval – zowel tijdelijk als permanent – in functie aangetast worden. Als gevolg van de voorgenomen sloop zal de aanwezige verblijfplaats van een kraamkolonie gewone dwergvleermuis fysiek aangetast worden/ verloren gaan. Dit betreft een schadelijke handeling zoals opgenomen in artikel 11.46 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Om deze reden is voor de voorgenomen activiteit een omgevingsvergunning flora- en fauna- activiteit noodzakelijk. Om de omgevingsvergunning te verkrijgen, dienen mitigerende en compenserende maatregelen getroffen te worden. Dit dient verder uitgewerkt te worden in een activiteitenplan en betreft maatregelen zoals het werken buiten kwetsbaren periodes en het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen.

#### **Conclusie & vervolgstappen gewone dwergvleermuis**

- Er is sprake van één verblijfplaats van een kraamkolonie van ongeveer 80 gewone dwergvleermuizen in de losstaande houten lockerloods.
- Met het planvoornemen, de sloop van het betreffende gebouw, gaat deze beschermde verblijfplaats verloren;
- Er dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden voor het aantasten van verblijfplaatsen;
- Om de omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te verkrijgen, dienen mitigerende en compenserende maatregelen getroffen te worden. Dit dient verder uitgewerkt te worden in een activiteitenplan en betreft maatregelen, zoals het werken buiten kwetsbaren periodes en het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen.

## **3.3 Overige soorten**

Gedurende de veldbezoeken voor het onderzoek naar de huismus is een broedpaartje witte kwikstaart met jong op zuidwestelijke dak van de boerderij waargenomen. Vermoedelijk (zie ook de Natuurtoets; Antea Group, 2025) is het (oude) nestje aangetroffen in de open kerkuilenkast afkomstig van dit broedpaar. Verder zijn een tweetal broedparen boerenzwaluw aangetroffen. Vermoedelijk bevindt een nestlocatie zich in de werkloods en één in de houten lockerloods. Gedurende het onderzoek naar vleermuizen is er gelet op de aanwezigheid van de kerkuil, maar deze soort is niet waargenomen.

## 4. Conclusie en vervolgstappen

De golfclub in Lochem is voornemens om het huidige clubgebouw te vervangen. Uit de natuurtoets (Antea Group, 2025) is gebleken dat er potentiële beschermde verblijfplaatsen aanwezig kunnen zijn van huismus en gebouwbewonende vleermuizen. In de periode mei tot en met september 2025 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van huismus en vleermuizen binnen het plangebied. Onderstaand tabel geeft een overzicht van de resultaten van het nader onderzoek.

**Tabel 4.1 Overzicht conclusies en vervolgstappen onderzochte soorten.**

| Soort                 | Vastgesteld bij nader onderzoek | Essentiële functies in plangebied?                             | Sprake van effecten door planvoornemen?                   | Vervolgstappen                                            |
|-----------------------|---------------------------------|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
| Huisumus              | Ja                              | Ja, één nestlocatie.                                           | Ja, door sloop van gebouwen gaat verblijfplaats verloren. | Omgevingsvergunning Flora- en fauna activiteit aanvragen. |
| Gewone dwergvleermuis | Ja                              | Ja, verblijfplaats van een kraamkolonie gewone dwergvleermuis. | Ja, door sloop van gebouwen gaat verblijfplaats verloren. | Omgevingsvergunning Flora- en fauna activiteit aanvragen. |
| Andere soorten        | Ja, algemene broedvogels.       | Ja, vermoedelijke nestlocaties.                                | Ja, verblijfplaatsen gaan mogelijk verloren.              | Buiten het broedseizoen werken.                           |

In tabel 4.1 is aangegeven dat schadelijke handelingen van artikel 11.46 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor een soort (gewone dwergvleermuis) en artikel 11.37Bal voor huismus niet kan worden voorkomen. Voor deze schadelijke handelingen, vernielen/aantasten van beschermde verblijfplaatsen is een omgevingsvergunning flora- en fauna- activiteit noodzakelijk. Voor de omgevingsvergunning flora- en fauna- activiteit dient een activiteitenplan te worden opgesteld waarin wordt omschreven hoe effecten op de gewone dwergvleermuis en huismus gemitigeerd en/of gecompenseerd worden.

Geadviseerd wordt om tijdig te starten met het opstellen van een activiteitenplan en de vergunningsaanvraag. De reguliere vergunningsprocedure heeft een doorlooptijd van 8 weken (exclusief 6 weken ter inzage).

Veel mitigerende maatregelen hebben betrekking op specifieke periode waarin werkzaamheden al dan niet uitgevoerd kunnen worden. Ook kan er sprake zijn van een gewenningsperiode ten aanzien van compenserende maatregelen. Dit houdt in dat de compenserende maatregelen een bepaalde tijd aanwezig moeten zijn voordat gestart mag worden met de werkzaamheden. Dit kan grote invloed hebben op de uitvoeringsplanning. Ook daarom is het aan te bevelen om op tijd te starten met het opstellen van het activiteitenplan.

Voor de uitvoering van het planvoornemen dient aanvullend een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. In een ecologisch werkprotocol staat omschreven welke maatregelen getroffen worden om effecten op de beschermde soorten te voorkomen, in lijn met het activiteitenplan en het uiteindelijke besluit. Ook staat erin hoe te handelen als deze effecten toch optreden.

## 5. Literatuurlijst

**Antea Group, 2025.** Natuurtoets Clubgebouw Golfclub Lochem. 9 mei 2025.

**BIJ12, 2023.** Kennisdocument huismus.

**BIJ12, 2024.** Kennisdocument gewone dwergvleermuis.

**Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2025.** Vleermuisprotocol 2025.

### Overig

NDFF

Street Smart

QGIS-PDOK, 2024

[www.verspreidingsatlas.nl](http://www.verspreidingsatlas.nl)

[www.zoogdiervereniging.nl](http://www.zoogdiervereniging.nl)

Inventarisatieprotocollen NGB

## **Bijlage 1 Wettelijk kader**

## Bijlage 1 Wettelijk kader

In dit hoofdstuk staat een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving; de Omgevingswet (Ow) en het beleidskader ten aanzien van beschermde soorten.

### Ow - Algemeen

De Ow is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Ow beschermt:

- De Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn in het kader van het Europees natuurbeleid (gebiedsbescherming)
- De planten- en diersoorten (onderdeel soortbescherming)
- Bos en houtopstanden (onderdeel houtopstanden).

Veel verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen bij de provincies. Er zijn hierop wel uitzonderingen waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, primaire waterkeringen, militaire terreinen en oefengebieden, militaire luchthavens, Schiphol en overige burgerluchthavens, het landelijke gastransportnet, hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV, activiteiten van buitenlandse mogendheden en activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis. LNV is ook bevoegd gezag voor ruimtelijke ingrepen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ) en voor Windenergie op zee (kavelbesluiten).

Gemeenten kunnen een loketfunctie hebben. Het is mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet. De Ow richt zich op bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden.

### Ow - Soortbescherming

In de Ow is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie geldt een vergunningsplicht bij verschillende schadelijke handelingen die zijn vermeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54 Bal. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. Vogels (artikel 11.37 Bal);
2. Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal);
3. Andere soorten (artikel 11.54 en bijlage IX, onder A en onder B Bal).

#### Soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 Bal, Ow)

Het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 11.37 e.v.

- |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ol style="list-style-type: none"><li>A. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.</li><li>B. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.</li><li>C. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.</li><li>D. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.</li><li>E. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.</li></ol> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### Strikt beschermde soorten (soorten van Habitatrichtlijn, Bern I en II en Bonn I) (artikel 11.46 Bal, Ow)

Deze categorie bestaat uit Europees beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.46 Bal e.v.:

- |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ol style="list-style-type: none"><li>1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.</li><li>2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.</li><li>3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.</li></ol> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder de Ow is het mogelijk om voor strikt beschermde soorten zoals opgenomen in artikel 11.46 Bal bij ruimtelijke ontwikkelingen te werken volgens een door de Minister goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht bij schadelijke handelingen uit artikel 11.46 Bal.

#### Andere soorten (artikel 11.54 Bal, Ow)

De categorie 'andere soorten' bestaat uit soorten zoals opgenomen in bijlage IX, onder A en onder B Bal van de wettekst. Dit zijn nationaal beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.54 Bal e.v..

Het is verboden:

- A. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- B. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- C. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Daarnaast geldt ook vrijstelling bij ruimtelijke projecten voor soorten die staan op besluit vrijgestelde soorten. Het hangt per provincie af welke soort is vrijgesteld van een vergunningsplicht bij schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 11.27 Bal) Deze zorgplicht is verder in deze bijlage nog toegelicht.

#### Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit

Het is mogelijk om omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan te vragen het optreden van schadelijke handelingen. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang. Welk wettelijk belang geldig is, is afhankelijk van de categorie waar de beschermde soort onder valt.
- Er is geen verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Samenvatting gronden waarop een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit verleend mag worden per categorie beschermde soorten (artikel 311.37, 11.46 en 11.54 Bal).

| Vergunningsgronden |                                                                | Artikel 11.37<br>Bal | Artikel 11.46<br>Bal            | Artikel 11.54<br>Bal en<br>bijlage IX |
|--------------------|----------------------------------------------------------------|----------------------|---------------------------------|---------------------------------------|
|                    |                                                                | Vogels               | Strikt<br>beschermde<br>soorten | Andere<br>soorten                     |
| 1                  | Er bestaat geen andere bevredigende oplossing                  | Ja                   | Ja                              | Ja                                    |
| 2                  | Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding | Ja                   | Ja                              | Ja                                    |
| 3                  | volksgezondheid en openbare veiligheid                         | Ja                   | Ja                              | Ja                                    |
|                    | veiligheid van luchtverkeer                                    | Ja                   | Nee                             | Ja                                    |

|                                                                                                                                                                                |     |     |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|----|
| ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij                                                                                                                  | Ja  | Ja  | Ja |
| ter bescherming van Flora en Fauna                                                                                                                                             | Ja  | Ja  | Ja |
| voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt                                                                                                        | Ja  | Ja  | Ja |
| dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten                            | Nee | Ja  | Ja |
| ruimtelijke inrichting of ontwikkeling                                                                                                                                         | Nee | Nee | Ja |
| schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud (ook natuurbeheer), algemeen belang, bestendig gebruik | Nee | Nee | Ja |

### Zorgplicht

Er dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 11.27 Bal van de Ow. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor in het wild levende dieren en planten, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht heeft betrekking op de gebieds- en op de soortbescherming. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

#### Artikel 11.27 Bal

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
  - a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
  - b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
  - c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
1. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

## Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1800 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

## Contactgegevens

Zutphenseweg 31D  
7418 AH Deventer  
Postbus 321  
7400 AH Deventer

### Copyright ©

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij [security@anteagroup.nl](mailto:security@anteagroup.nl). Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlelen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

[www.anteagroup.nl](http://www.anteagroup.nl)